

СУТНІСТЬ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Неоднозначність інтерпретації даної категорії зумовила наявність ряду підходів до оцінки та аналізу. В широкому розумінні стійкість означає здатність системи зберігати поточний стан при впливі зовнішніх обставин.

Фінансова стійкість досягається внаслідок оптимального управління основними засобами, запасами, грошовими коштами та джерелами їх забезпечення: власним і позиковим капіталом (тобто управління фінансовими і матеріальними ресурсами). Платоспроможність – це результат управління фінансовою стійкістю підприємства. Отже, фінансова стійкість – це досягнутий рівень оптимального співвідношення основного, оборотного і фінансового капіталу, його стан, а платоспроможність – це можливість здійснення платежів, що забезпечується таким станом капіталу.

Сутність та проблеми фінансової стійкості підприємств досліджували відомі вітчизняні та закордонні вчені: О. Я. Базилінська [1], А. М. Батьковський, Л. Т. Гіляровська, О. В. Крухмаль [4], В. М. Родіонова, Г. О. Партин [6], Л. М. Шабліста [7], А. Д. Шеремет та інші.

В економічній літературі поняття «фінансова стійкість» визначено неоднозначно. Тому існує ряд інтерпретацій поняття «фінансова стійкість». Для розкриття її економічної сутності розглянемо різні підходи до трактування. Отже, перший підхід до визначення фінансової стійкості підприємства базується на використанні показників оцінки його фінансового стану: платоспроможності, ліквідності, кредитоспроможності, рентабельності та інших. При такому підході, на думку дослідників, визначення фінансової стійкості підприємства близьке до поняття його платоспроможності. Так, наприклад, А. Д. Шеремет визначає фінансову стійкість як певний стан рахунків підприємства, який гарантуватиме його постійну платоспроможність [8, с. 32]. Аналізуючи точку зору автора цього підходу, ми прийшли до висновку, що ці терміни мають дуже вузьку спрямованість і не відображають повною мірою сутності фінансової стійкості. Фінансова стійкість, на наш погляд, більш комплексне поняття і безпосередньо включає в себе і платоспроможність.

Підтримку нашої думки ми знайшли в роботах, А. М. Батьковського, де він зазначає, що поняття фінансової стійкості ширше поняття платоспроможності, тому що показники платоспроможності змінюються в часі швидше показників фінансової стійкості [2, с. 34]. Тієї ж думки дотримується Л. Т. Гіляровський, вказуючи, що поняття «фінансова стійкість» організації

багатогранне, воно більш багатогранне, на відміну від понять «платоспроможність» і «кредитоспроможність», так як включає в себе оцінку різних сторін діяльності організації [3, с. 157]. Існує і такий підхід, при якому його прихильники (В. М. Родіонова), розглядають фінансову стійкість підприємства як стан його фінансових ресурсів, їх розподіл і використання, що забезпечує розвиток підприємства на основі збільшення прибутку і капіталу при збереженні платоспроможності та кредитоспроможності в умовах допустимого рівня ризику [5, с. 43].

Тобто, можна говорити про те, що даний підхід заснований на визнанні розвитку підприємства і ефективності діяльності з урахуванням фактора ризику. Полярним є третій підхід ряду вчених, які досліджують поняття «фінансова стійкість підприємства» як рівень власних джерел коштів господарюючого суб'єкта для формування запасів і витрат. Іншими словами, фінансову стійкість розраховують наявністю і питомою вагою власних оборотних коштів підприємства. Можна припустити, що таке трактування в достатній мірі виправдане, але воно навряд чи представить справжню картину фінансового становища суб'єкта господарювання при різких коливаннях величини і структури оборотних коштів.

Вивчаючи наукові дослідження, ми приділили увагу трактуванню, в якому говорилося, що фінансова стійкість є безпосередньо відображенням стабільного перевищення доходів над витратами, забезпечує вільне маневрування грошовими коштами підприємства, а далі шляхом ефективного їх використання сприяє безперебійному процесу виробництва і реалізації продукції.

Для інвесторів важлива характеристика як фінансової стійкості, так і платоспроможності підприємства, а фінансову рівновагу підприємства коректніше визначати як відповідність обсягів накопичення та напрямків використання власних фінансових ресурсів.

Підхід до управління фінансами господарюючих суб'єктів характеризується переважно статичними методами та аналізом стану підприємства на певний момент часу.

Недоліком вказаних підходів є наступне: по-перше, ототожнення фінансової рівноваги з фінансовою стійкістю є некоректним, оскільки останнє поняття має більш глибокий зміст і, поряд з іншими складовими, повинно включати досягнення підприємством фінансової рівноваги, але ні в якому разі не ототожнюватись з нею; по-друге, вищезазначені підходи засновані на статичних принципах аналізу і не описують у повній мірі динамічну природу фінансової рівноваги, що не дозволяє повністю розкрити вплив параметрів фінансової політики та зовнішнього середовища на динамічні властивості рівноважного стану. Адже з точки зору фінансової стійкості збільшення реального власного капіталу за рахунок статутного капіталу має зміст лише за

наявності його (реального власного капіталу) достатнього рівня. Однак, на наш погляд, розробляючи стратегічний механізм фінансової стабілізації для перспективних виробництв (підприємств, галузей, економіки), у яких для розвитку не вистачає власного капіталу, обмежувати фінансові ресурси тільки власними буде не найкращим варіантом. Оскільки збільшення залученого капіталу до певної межі при ефективному управлінні фінансовою стійкістю (наприклад, при використанні фінансового левериджу) дасть можливість адекватно нарощувати власний капітал підприємств внаслідок збільшення обсягів виробництва та прискорення оборотності як майна, так і капіталу в коротший термін.

Аналіз публікацій показав, що кожне з наведених понять розглядає зміст фінансової стійкості з різних сторін. Одні автори проводять тісний взаємозв'язок з фінансовим станом, інші – прирівнюють її до платоспроможності або ототожнюють з наявністю у підприємства власного капіталу. Але загальне у цих визначеннях те, що фінансова стійкість забезпечує розвиток фірми, гарантуючи їй постійну платоспроможність та інвестиційну привабливість.

Література

1. Базилінська О. Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика: навчально-методичний посібник / О. Я. Базилінська. – К., 2009. – 328 с.
2. Батьковский А. М. Методологические проблемы совершенствования анализа финансовой устойчивости предприятия радиоэлектронной промышленности / А. М. Батьковский // Экономика, предпринимательство и право. – 2011. – №1 (1). – С. 30–44.
3. Гиляровская Л. Т. Анализ и оценка финансовой устойчивости коммерческих организаций: учеб. пособие для вузов / Л. Т. Гиляровская, А. В. Ендовицкая; под ред. Л. Т. Гиляровской. – М.: Юнити-Дана, 2012. – 159 с.
4. Крухмаль О. В. Антикризове управління в забезпеченні фінансової стійкості банківської системи: монографія / О. В. Крухмаль, В. В. Коваленко. – Суми: УАБС НБУ, 2007. – 198 с.
5. Партин Г. О. Особливості впливу основних чинників на фінансову стійкість підприємства в умовах фінансово-економічної кризи / Г. О. Партин // Збірник науково-технічних праць Національного лісотехнічного університету України. – 2010. – № 10. – С. 276–279.
6. Родионова В. М. Финансовая устойчивость предприятия в условиях инфляции / В. М. Родионова, М. Д. Федотова. – М.: Перспектива, 2007.
7. Шаблиста Л. М. Фінансова стійкість підприємства: сутність і методи оцінки / Л. М. Шаблиста // Економіка і прогнозування. – 2006. – № 2. – С. 46–58.
8. Шермет А. Д. Методика финансового анализа / А. Д. Шермет, Р. С. Сайфулин. – М.: ИНФРА-М, 2009.